

5. Описание актовой книги Киевского центрального архива, № 19. – К., 1888.

5. Похилевич Л. Сказание о населенных местностях Киевской губернии / Л. Похилевич. – К., 1864. – 763 с.

6. Смолій В. А. Богдан Хмельницький. Соціально-політичний портрет / В. А. Смолій, В. С. Степанков. – К. : Либідь, 1993. – 501 с.

Наталія Кавалер

Науковий керівник: к. біол. н., доц. Голуб В.М.

ГУМАНІСТИЧНЕ ВИХОВАННЯ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ НА УРОКАХ ПРИРОДОЗНАВСТВА

Основними ідеями нових концепцій розвитку освіти у XXI столітті є її пріоритетність, досягнення високої якості масової освіти, неперервність, наступність і різноманітність як обов'язкова умова поступу суспільства, гуманістичні цінності, потреба в нових технологіях навчання, акцент на активності і саморозвитку особистості, всеохоплююча інформатизація.

Передбачається збільшення тривалості навчання у початковій і старшій школі, реформування змісту та методики через введення Державних стандартів нових педагогічних технологій, гуманістично особистісно зорієнтованих педагогічних систем, реалізацію оздоровчої функції школи, утвердження відкритого державно-громадського управління [3].

Школа дзеркально відбиває проблеми і негаразди суспільства. Великі надії держава покладає на вчителя як на творчого, знаючого, талановитого професіонала, який зміг би реалізувати завдання гуманної педагогіки, впливати на процеси зростання духовності підростаючої особистості. Саме він повинен вчасно помітити, оцінити елементи нового, що зароджується у поведінці, системі ціннісних ставлень та інтересів учнів, вступити з ними в контакт і допомогти подолати негативні явища [1].

Формування гуманістичних якостей людини значною мірою залежить від того, наскільки глибоко з дитинства розвинені у неї доброта, чуйність, доброзичливість, великодушність, справедливість [4].

Гуманістичне виховання сьогодні – одне із провідних стратегічних завдань виховання людини, і молоді зокрема, незалежно від політичних, етичних та інших відмінностей. Загальний гуманний інтерес сьогоднішнього дня – збереження життя на Землі, збереження людини. Все це залежить від моральної свідомості людей, їхніх почуттів, особливо таких, як совість, справедливість, гідність, доброта тощо, а також їхніх вчинків, їхньої повсякденної гуманної діяльності [2].

Гуманістичне виховання ставить за мету виховувати в молоді переконання в тому, що найважливішою цінністю людини є її право на повагу, на щастя. Розкриваючи й усвідомлюючи цю головну істину гуманістичного виховання, вихователь обов'язково стосується таких питань етики гуманізму: що таке добро, совість, честь та інші цінності людини?; що таке щастя людини?; що означає «достойне життя» і «недостойне життя»?; які шляхи виховання в собі гуманних якостей? тощо. Разом з вихованцями вчитель розмірковує над питаннями оцінювання і переоцінювання моральних цінностей загалом і гуманістичних зокрема, з'ясовуючи, в чому їх сила чи безсилля, якими мають бути шляхи виховання й самовиховання цих якостей, якими шляхами вести боротьбу за загальнолюдські цінності [5].

Підвищення вимог суспільства до гуманістичного виховання учнів, а також важливість проблеми підготовки студентів до виховання гуманності в учнів початкових класів зумовили вибір теми даного дослідження, об'єктом якого виступило виховання гуманності в учнів початкових класів.

Для розв'язання завдання з формування гуманності в учнів початкових класів під час дослідження створювалися умови та педагогічні ситуації, які:

- систематично збагачували досвід гуманної поведінки учнів шляхом залучення їх до різних форм і видів практичної діяльності, що мають пізнавальний і моральний зміст;
- розвивали у дітей гуманні риси (співпереживання, співрадість);
- виховували потреби в гуманній поведінці незалежно від конкретних ситуацій;
- навчали умінню виявляти гуманні риси;
- привчали учнів до аналізу особистої поведінки товаришів з позиції гуманності.

У результаті педагогічного дослідження встановлено, що ефективність формування гуманності в учнів залежить від реалізації наступних педагогічних умов:

1. Діяльності вихованців повинна бути спрямована на турботу про людей.
2. У процесі навчання необхідно встановлювати і розвивати гуманні відносини у системі «учитель – колектив – учень» і «учитель – учень – клас – школа».
3. Навчальній діяльності необхідно надавати яскраву гуманістичну та активно-дійову спрямованість і націленість на засвоєння моральних цінностей як вищих цінностей життя і культури.
4. Колективна, навчальна та моральна діяльність учнів повинна організовуватись і стимулюватись.
5. В учнівському колективі треба створювати атмосферу теплих, сімейних, дружніх відносин.

6. Необхідно практично втілювати положення про єдність вимогливості і поваги до особистості.

Список використаних джерел:

1. Буцєвицький В. С. Гуманітарна освіта в Україні: концептуальні засади та шляхи реалізації / В. С. Буцєвицький, К. М. Левківський, Л. В. Теліженко // *Освіта України*. – 2012. – № 40.
2. Вільш І. Врахування сталих індивідуальних рис особистості як важливий аспект гуманізації навчання й виховання / І. Вільш // *Педагогіка і психологія*. – 2003. – № 2. – С. 61–68.
3. Савченко О. Удосконалення професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів / О. Савченко // *Освіта України*. – 2014. – № 42.
4. Столяренко О. Школа – «майстерня гуманності». Про виховання у дітей ціннісного ставлення до людини / О. Столяренко // *Педагогіка толерантності*. – 2016. – № 1. – С. 95–100.
5. Столяренко О. Формування гуманітарних рис школярів загальноосвітньої школи / О. Столяренко // *Освіта і управління*. – 2004. – № 3. – С. 53–58.

Аліна Калюженко

Науковий керівник: к.п.н. Левченко Н.В.

СОЦІАЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЛЮДЕЙ ПОХИЛОГО ВІКУ В УКРАЇНІ

Сучасний стан в Україні характеризується не тільки складною економічною і політичною ситуацією, але й своєрідним руйнуванням надій і сподівань великої частини населення. Найперше, це стосується людей похилого віку, які набувши статусу пенсіонера, лише частково можуть брати участь у житті суспільства. Зауважимо, що економічна ситуація в Україні така, що обставини спонукають людей похилого віку активізувати свою позицію, продовжувати роботу і після пенсійного віку [4].

Вагомий внесок у вивчення особливостей правового статусу громадян похилого віку в сучасних соціально-економічних умовах зробили В. С. Андреев, Н. Б. Болотіна, О. М. Ганечко, М. І. Іншин, О. Л. Кучма, Л. Ю. Малюга, С. М. Прилипко, Б. І. Сташків, О. В. Тищенко, В. І. Щербина, О. М. Ярошенко та інші [1, с. 13].

Старіння є невід'ємним елементом розвитку особистості. Старість, як соціальний ризик, виражається у тому, що у людини, яка досягла певного віку, знижуються природні функції організму, що проявляється в ослабленні розумових здібностей, уповільненні реакції, погіршенні